

T. A. HEKE

ISSN 0134-2266

1989

Jaanipäeva

«Täna pärast lõunat siis lähme. Kutsuge naabripoissid ka,» ütles vanaisa ühel juunikuu päeval.

Seda vanaisa ütlemist olid lapsed juba ammu oodanud. Nad isegi ei küsinud, kuhu me lähme. Niigi oli kõik selge. Nädala pärast, 23. juunil, on jaanilauapäev. Täna lähevad nad metsast jaanitule jaoks kuivanud puid ja hagu välja tassima.

«Ilus vana komme see jaanitule tegemine,» ütles vanaisa kännule puhkama istudes.

«Aga miks jaanituld tehakse!» tahtis teada naabripoiss Sven. «Mina ei tea.» «Ega minagi päris täpselt tea,» tunnistas vanaisa. «Üht-teist olen aga lugenud ja kuulnud. Ühed arvavad, et meie esivanemad süütasid tule tänuks valgusejumalale aasta kõige pikemate päevade ja lühemate ööde eest. Teised jälle lootnud, et tuli ja suits peletavad eemal haigused ja õnnetused.»

«Kas sa usud seda, vanaisa!» usutles Madis.

«Usun või mitte, kuid tule vastu on mul aukartus küll. Nimelt aukartus,» kordas vanaisa.

Poissid vaikisid. Vanaisa rääkis nagu endale: «Tuli võib põletada. Oi, kui valusalt põletada. Tuli annab aga ka soojust ja valgust. Tuli — see on ju elu. Kes meist ei taha, et kodus oleksid kõik terved ja rõõmsad. Ja kogu Eestimaal asjad hästi läheksid. Seda olen

ootel

Pildistanud RUUDI VESKILOO

ma tule juures omaette ikka soovinud.» Varsti vanaisa tõusis ja hakkas tükel-dama müra kat mahalangenuid puutüve. Selle töö lõpetanud, ütles vanaisa muheldes: «Teate, mul tuli meelde üks vana legend.» See legend jutustas noorpaarist, kes läinud laevaga merele. Läbi raskuste ja vintsutuste jõudnud nad lõpuks koduranda. Noored olnud väga õnnelikud. Et laev neid enam kunagi kodust ära ei viiks, siis lasknud nad selle põlema panna. See toimunud just jaanipäeval. Hiljem hakatud laeva mälestuseks jaanituld süütama. Ja kindlasti kiige juures, sest kiikumine meenutavat mere lainetamist. «Küll on kurb, et meil kiike pole,» ohkasid lapsed.

Vanaisa oli nõus, et ühe kiige võiks tulevikus ehitada küll.

Õhtulauas sõid kõik hea isuga.

«Vanaema, kas sa jaanilauapäevaks küpsetad neid maailma parimaid pirukaid!» uuris Tiina.

Vanaema vastas naeratades: «Küpsetan, küpsetan. Olen neid ka muul ajal teinud. Aga üks jaanitule ääres ole pirukatel teine mekk.»

Õhtul tõstis vanaisa nurgast välja akordionikasti ja võttis sellest pilli.

«Pean veidi harjutama. Paar lugu tuleks jaanitulel ikka maha mängida,» lausus ta.

ELJU MARDI

Isamaa ja emakeel

KAI VASAMÄE

MILLINE MAA ON ISAMAA!
SEE ON MAA, KUS SÜNDIS SU ISA,
KUS SÜNDISID VANAISAD
JA VANAISADE ISAD.
SELLINE MAA ON ISAMAA.

MILLINE KEEL ON EMAKEEL!
SEE ON KEEL, MIDA RÄÄGIB SU EMA,
MIDA RÄÄKISID VANAEMAD
JA VANAEMADE EMAD.
SELLINE KEEL ON EMAKEEL.

Rukkilill

KAI VASAMÄE

KRAAVIPERVEL KUREPERE KÖNNIB PUNASUKIS.
KODUPÖLLUL PEAD ON LOOMAS LEIVAVILI RUKIS.
KÖRTE VAHELT VASTU VAATAB SADA SINISILMA,
NAGU KIRKAD LAPSESILMAD UUDISTAKSID ILMA —
KODUPÖLLUL LEIVAVILJAS ÖITSEB RUKKILILL.
KAS SA TEAD, ET EESTLASTELE ON TA RAHVUSLILL!

Illustreerinud REGINA LUKK

Kajakas ja kivi

JÜRI RANT

Vaikses lahesopis, jalad vees, seisis suur kivi. Kivil olid krobelised küljed ja lai lohuga lagipea. Igal kevadel munes sinihalli mantliga kajakas kivilohku kolm muna ja seadis end hauduma. Aga ta kaasa lendas kivi kohal, valvates hoolega, et keegi kodu-
rahu rikkuma ei pääseks.

Väikesed kalad ujusid ümber kivi. Nemad liikusid laialt ringi, seetõttu panid nad imeks, et kajakas alati ühes paigas püsis. «Kas niisugune elu üksluiseks ei lähe?» küsisid nad kajakalt. «Eelmisel aastal olid sa siin, ja nüüd uuesti sama pesakivi. Kas selles pole midagi imelikku?»

«Ei midagi imelikku,» vastas kajakas. «Olin siin eelmisel aastal, olen tänavu ja tulen ka järgmisel kevadel. Ja kui te küsite, mis on ilmas igavest, vastan ma, et mina sellel kivil oma poegi välja haudumas.»

«Ning mina neid valvamas, mina neid valvamas,» ruttas isalind lisama.

Kivi kuulis seda juttu. Ta krobeline nägu kiskus naerule.

«Eks kuulake neid lobisejaid. Täna nad siin on, homme võib-olla enam mitte. Kui üldse on midagi igavest, siis olen selleks mina siin lahesopis.»

«Või mina,» sosistas meri ja veeretis laine vastu kivi karedat külge.

«Siis sina,» tiirutasid väikesed kalad nõusolevalt ümber kivi. «Või siis sina,» lasid nad endid mere rull-lainetel kiigutada. «Igatahes mitte meie. Meid võib kivi kõrval augus elav haug juba täna suhu haarata.»

Möödus suvi, läks sügis, kadus talv. Kui uus kevad saabus, tulid kajakad tagasi kodupaika. Kohkudes märkasid nad, et ei tunne oma armast lahesoppi enam ära. Suure kivi oli jäälaam kaldale kibuvitsapõõsastesse lükanud. Vaikse lahesopi olid hoovused uhtliiva täis kandnud.

Kajakad kõhklesid kaua, enne kui nad kivile laskusid. Aga lõpuks oli jälle kolm muna kivipealses lohus.

«Ei olnud kivi paigalpüsimine igavene,» mõtles kajakas mune haududes. «Ei olnud ka tema ümber loksuv vesi igavene. Aga kes või mis siis on?»

Ranna kohal lendasid varesed. Kajakas saatis neid valvsa pilguga. Kibuvitsapõõsastes sabistati — hauduja pööras pilgu sinna. Ja siis korraga emalind teadis. Äkki oli tal vastus küsimusele, mis on igavene. Igavene oli hool ja mure laste pärast.

Üksi ei ole hea

LEA ARME

Tüdruk istus liival ja hoidis kätega põlvede ümbert kinni. Meri sulises tasakesi rannakivide vahel. Poiss istus tüdruku kõrvale. «Ma kuulsin, kui sa tulid,» ütles tüdruk. «Kas sa teadsid, et see olen mina?» küsis poiss. «Jah. Sa kõnnid teistmoodi kui teised. Pikk samm, lühike samm. Pikk samm, lühike samm,» luges tüdruk. «Mul on parem jalg lühem kui vasak,» ütles poiss tasa. «Miks?» küsis tüdruk. «See on nii loodud,» vastas poiss. Ta võttis maast kivikese ja viskas lutsu. «Kaheksa!» hüüdis tüdruk rõõmsalt. «Sul tuli hästi välja. Eelmine kord said sa ainult viis.» «Tahad, ma õpetan sulle ka?» küsis poiss. Ta võttis tüdruku käe ja näitas, kuidas seda peab hoidma. Sulps. . .

«Olen käpard,» kahetses tüdruk. Siis proovis ta uuesti. Jälle sulps.

«Ära kurvasta,» lohutas poiss. «See on lihtsalt harjutamise asi.» «Halb on teistest kehvem olla,» ütles tüdruk.

Poiss mõtles oma paremale jalale. «Tead,» ohkas ta, «kui inimesele ei juhtu alla ühepikkusi jalgu, siis võib ta ainult üksi vutti lüüa. Teised teda küll kampa ei võta.»

«Kas sulle siis meeldib jalgpalli mängida?» küsis tüdruk.

«See meeldib ju igale poisile,» vastas poiss.

«Mulle meeldib meri,» ütles tüdruk.

Poiss vaatas merd. Päikese punane tee sillerdas. Kaugel taevaärel lendasid kajakad. Silmapiiril paistis laev.

«Kahju, et sa ei näe,» ütles poiss. «Seal on üks laev.»

«Kui sa räägid, siis ma nagu näeksingi,» ütles tüdruk.

«Kas tõesti?» rõõmustas poiss. Ja ta rääkis kõigest, mida nägi. Tüdruk kuulas. Vesi sulises tasakesi.

«Hakkame nüüd minema,» ütles poiss viimaks. Tüdruk võttis poisil käest kinni. Nad läksid mööda tuttavat rada kodu poole.

«Ma oskaksin üksi ka minna,» ütles tüdruk. «Aga üksi pole nii hea.»

«Ei, üksi ei ole hea,» oli poiss nõus.

Illustratsioonid MAARA VINT

HILLI RAND

Kõige koledam

«Mis sa arvad, mis on kõige koledam?» küsis Prita Liisult.

«Kas terves maailmas või?» tahtis Liisu teada.

«Jah, just.»

«Pekk,» vastas Liisu silmagi pilgutamata.

«Aga mis siis sinu arvates on?» nõudis ta. Ka Prita oleks äärepealt tahtnud «pekk» öelda, kuid mõtles viimasel hetkel ümber ja lausus: «Nõid.»

Liisu hakkas naerma: «Kas sa arvad, et nõidu on olemas?»

Prita noogutas ja Liisu jäi tõsiseks: võib-olla on tõesti olemas!

Asi hakkas tüdrukuid huvitama. «Küsime Priidiku käest ka järele, mis on kõige koledam,» otsustasid nad. Ja Priidik, Prita väike vend, vastas neile: «Unt,» ning kirtsutas nina.

Liisu küsis isegi oma vanema õe Triinu käest ja Triinu vastas: «Müürilill olla.»

KALJU SAABER

Bussijuhi lillevaas

Jaanuse isa on bussijuht. Ta sõidab ilusa kollase linnaliinibussiga, mille liini number on 5. See liin ulatub ühte otsa pidi päris linna taha. Jaanus sõidab isaga sageli mitu tiiru kaasa. Isa kabiinis on kõike, mis ühe bussijuhi kabiinis olema peab, aga lisaks seisab seal ka ema kingitud lillevaas. Ema kinkis vaasi siis, kui isale see uhiuus tibukollane buss sõita anti. Et isal tööl kodusem tunne oleks. Bussijuhi lillevaas on kõvasti armatuurlaua serva külge kinnitatud. Isa vaas ei kuku ümber isegi järsul pidurdamisel. Et seda kollast vaasi ümber ajada, siis peaks küll tibukollane buss ümber minema. Seda ei juhtu aga kunagi, sest Jaanuse isa on eeskujulik bussijuht.

Linnataguses lõpp-peatuses seisab number 5 alati täpselt veerand tundi, et seepeale linna tagasi pöörduda. Siis jääb parasjagu aega põlluservalt nurmenukke, kullerkuppe või karikakraid vaasi korjata. Kui reisijad seisavad otse juhikabiini kõrval, langeb nende pilk sageli läbi ukseklaasi lilledele. Eriti siis, kui tipptundidel on liinibuss rahvast puupüsti täis ja nii mõnigi onu või tädi riikas tujus. Siis teevad bussijuhi lilled reisijate mõru meele jälle heaks. Seisad küll nagu kurg ühe jala peal või kaotad rüsinas nõobi ära, aga mõtled ometi, et linna taga on karikakra- või kullerkupuaasad, kus niipalju lahedat ruumi, viska või pikali!

Illustreerinud KELLI KAGOVERE

«Misasi see on?» imestas Prita ning Liisu pidi talle seletama: «Müürilill on tüdruk, keda peol tantsima ei võeta. Triinu kardab seda.»

Koolis küsisid Prita ja Liisu veel teisteltki tüdrukutelt, mis on kõige koledam.

«Pori,» ütles Merike.

«Koletis,» lausus Katri.

«Ämblikud,» sosistas Mirjam.

«Ma küsin ema ja isa käest ka järele,» pakkus Prita Liisule. «Ja sina küsi jälle oma ema ja isa käest.»

«Pole vaja,» ütles talle Liisu, «ma tean juba ette, mida nad vastavad: sõda ja haigused. Kõik suured inimesed ütlevad alati nii.»

Prita uskus ja ei uskunud ka. Kust Liisu seda nii hästi teab, nagu oleks jõudnud kõikide suurte inimeste käest küsida. Kindluse mõttes otsustas ta asja kontrollida. Öhtul päris ta emalt ning isalt: «Mis on kõige koledam?»

Ema ja isa vastasid talle korraga ja nagu ühest suust: «Sõda ja haigused.» Liisul oli olnud õigus!

Jaanus armastab kodus oma mudelautodega mängida. Ta sõidab nendega igal pool, et põnevam oleks. Kord, kui ta oli punase vanaaegse «Packardiga» hoogu sattunud, ajas ta elutoa laual ema lillevaasi ümber. Lausa imekombel jäi vaas terveks, aga lillevesi ujutas lina üle ja seda nirises lauaservalt nagu räästast koguni põrandavaibale. Ema sai pahaseks. Õnnetu Jaanus ei öelnud midagi. Aga niipea kui isa töölt koju jõudis, kuulutas ta: «Isa, isa, kas sa ei saaks ema lillevaasi laua külge kruvida, et see enam kunagi ümber ei läheks!»

Isa ja lõpuks ka ema puhkesid naerma.

Siis küsis isa kuidagi imelikult: «Sa tahaksid vist bussis elada!»

«Ei. . .» tuli kõheldes Jaanuse suust. Liinibussis oli küll põnev isaga kaasa sõita, aga ega seal bussis ikka elada saa. Eriti öösel. Ka isa ei elanud bussis, tuli öhtul alati koju, kui oli oma «tibu-kollase» busside koju ehk autobussiparki viinud.

«Siis jätame kõik, nagu on. Ka ema lillevaasi ei kruvi me laua külge. Pead ainult ettevaatlikumalt mängima,» ütles isa. Jaanusel tuli sellega leppida. Aga kui ta järgmisel korral isaga kaasa sõitis, ohkas ta sügavalt isa kollast lillevaasi vaadates. See oli ikka üks eriline vaas, just nagu paigale nõiutud. Bussijuhi lillevaas on kõikidest lillevaasidest kõige avariikindlam!

Mütsid

LEELO TUNGAL

MÜTSIPOES ON KUULDA MÜTSE —
POODI TOODI UUSI MÜTSE!

SIIN ON TORE TORUMÜTS,
NORUTAJA LORUMÜTS,
MÖTISKLEJA MURUMÜTS
JA TURISTI TURUMÜTS,
KOKAPAPA MUST MÜTS,
KOKALAPSE LUSTMÜTS,
TILLUKESE TUTIMÜTS,
MEMMEKESE MUTIMÜTS,
REAMEHE REAMÜTS,
PEAMINISTRI PEAMÜTS,
SUKELDUJA SUPELMÜTS,
RATTASÖITJA KUPPELMÜTS,
MEREMEHE TORMIMÜTS,
KOOLIPOISI VORMIMÜTS. . .

LÄKILÄKIMÜTSAKAS,
MATSAKAS JA MUTSAKAS
KURDAB: «SUVI POLE HEA —
PALAVAGA KAOTAN PEA!»

Vene ra

Valinud ja tõlkinud

Mari ja mesi

Toomingamari kuulutas:

«Eks te tea, eks te tea,
küll mina maitseen meega hea!»
«Vaata, kus kiidukukk,» pahandas mesi.
«Mina olen sinutagi hea.»

Varese kraaksumine

«Vares, vares, miks sa kogu aeg kraak-
sud?»
«Mulle meeldib mu hääle kõla.»

Foma ja Jerjoma

«Kuule, Foma, mis sa seal teed?»
«Midagi ei tee.»
«Aga mida Jerjoma teeb?»
«Ta aitab mind.»

Illustreerinud HILLAR METS

hvanalju

JAAN RANNAP

Rebase tähis

Rebane kaapis põllul auku. Harakas lendas mööda.

«Mida sa siit otsid, reinuvader?»

«Kana pead ja jalgu. Matsin eelmisel nädalal mulda, nüüd ei leia kuidagi üles.»

«Kas sa siis midagi märgiks meelde ei jätnud?»

«Miks ei jätnud. Täpselt selle paiga kohal oli väike säbruline pilveke.»

Kärbse kiidujutt

Kärbes istus härja sarvel ja hooples:

«Kas näete, sõbraksed, sain härjast jagu. Kuidas ta ka oma pead ei keerutanud, mina sarve lahti ei lasknud.»

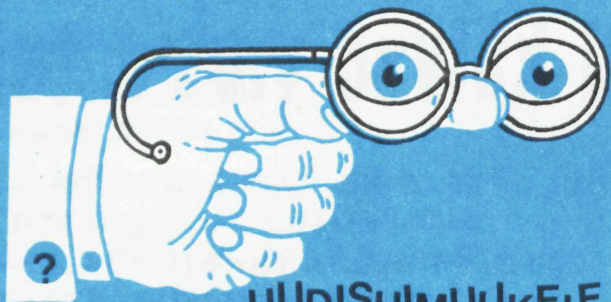
Kui koerad käivad varvastel

LEELO TUNGAL

KUI KOERAD KÄIVAD VARVASTEL —
NII PEHMETEL JA KARVASTEL,
ET POLE KUULDA MINGIT HÄÄLT —
NAD LEIAD VARSTI PAHA PÄÄLT.
ON KIHVAJÄLJED RAAMATUS
JA KÄKI KUJU SAAMAS SUSS,
SEST VAIKSELT TEDA LUTSITAS
SU KALLIS SÜÜTU KUTSIKAS.

KUI LAPSED TOAS ON VAGUSAD,
SIIS LIPPA, EMA, NAGU SAAD:
NÄED, ÕDE LÖIKAB PATSE ÕEL,
JA PÜKSTEST MÜTSE ÕMBLEB NÖEL
NING KARDINAS ON VAATEMULK,
POOLTÜHI ON SU HUULEPULK,
JA LASTEKAMP, SEE NUTIKAS,
VEEL NURUB: «OSTA KUTSIKAS!»

UUDISHIMULIKELE

MIKS ÖÖKULLIL ON MADU VAJA!

Ameerika linnu-uurijad leidsid, et üks öökulliliik hoiab oma pesas mürgita madu. See madu toitub putukatest ja toidujäätmetest ning hoolitseb niimoodi pesa puhtuse eest. Seepärast kasvavad öökullipojad sellistes pesades paremini.

Illustreerinud HILLAR METS

MILLISED LOOMAD AITAVAD KURJATEGIJAJD TABADA!

Loomulikult koerad. Kuid Saksamaa Liitvabariigis sai väga kuulsaks siga Luisa, keda oli pisikesest peale treenitud narkootikumede avastama. Sigadel on erakordselt hea haistmine. Luisa kärss tegi kähku kindlaks, kas reisijatel on kuskile meelemärke peidetud. Ka lõvil olevat imehea haistmine — kümme korda teravam kui koeral. Venezuela pealinnas Caracases on politseil kaks noort lõvi õpetatud narkootikumede üles leidma.

Talumeheks

ASTA PÖLDMÄE

Töötanud üks röövel röövlitööl. See olnudki tema leivatöö. Igal ööl leivanuga vööle ja tööle.

Röövib mees, et pihasoned üleval. Ainuke asi — ei karda keegi. Ei riivita uksi, ei põgene. Ei hõika õieti appigi. Vaata, et viskab ise vammuse ült. Vaata, et pakub pihiku pealegi. Kougib hõlma alt kauka ja ulatab. Röövlitöö seesugune või midagi. Kerjuse kaup!

Juhtub — mõni paneb koeragi küttesse, juhtub — ohkab osavõtlikult: on ilmas ameteid mida imelikumaid!

Pakutakse pala pruukosti, lükatakse järg jalga puhata. Väiksemad, vaata, et küsivad sülle. Tee hirmus nägu mis teed, lõpuks hakkab imelik.

Hakkas röövlilgi. Rebasepunane seisis leivanuga nüüd paksu rooste all. Habe läks pulsti pähe, muukraud — kuhu sohu need olid kadunud? Tuju läks ära ja jäigi ära.

Aga tõde tõuseb, ükskord saab ikka nähtavaks. Tõel, sellel on lapse suu. Rahmas röövel lapsel rinnust, käratas: «Karda! Olen röövel.»

Aga laps vaatab nagu lepatriinut. Lahkelt. Ise seletab: «Sa oled selles ametis. Oled hakanud. Muidu küllaltki hea.»

«Kust sa selle jutu võtad?» mõuras mees. Ajas nina laiaks nagu lumelabida, pörutas jalaga vastu maad.

«Minu ema räägib ja minu ema teab kõik. Külas teised ka räägivad.»

Oligi röövlil õige ots käes. Aga kas tuju

saamine

Illustreerinud JARÕNA ILO

sellest paranes! Vaevalt veel tihkas koo-
past välja vaadata. Leivanoa tõukas saa-
pasääre sisse. Kaks kuud võttis puhkust.
Läks lõpuks ja küsis ametist hoopis lahti.
Vormihabe ja valevõtmekimp tuli lattu
ära anda, must silmaside maha rullida.
Lõpparve käes, marssis mees kauba-
majja, ostis kalasabakirja halli «Baltika»
ülikonna. Hakkas harrastusröövliks. Ehk
asjaarmastajaks.

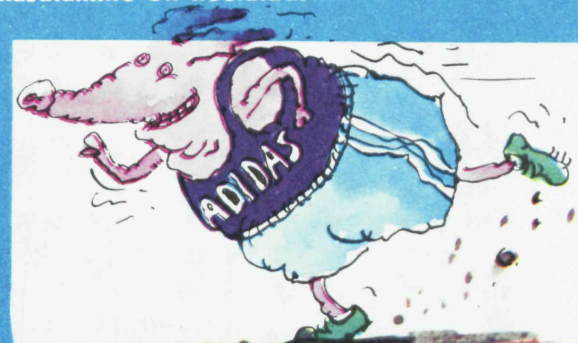
Otsekohe teine minek! Pruukis astuda
välja keset valget päeva, ei nuga, ei
nurgataguseid — uih! ja aih! kadunud
kõik, nagu poleks olnudki: üks lõdiseb
teetruubis paludes pikendust, teine litsub
end õhukeseks nagu pärnapuuleht.
Võta ja röövi, palju süda kutsub!

Aga siis — või ta enam sul kutsub! Nii-
sugune alatu ja rekk asi — kelle süda
seda kutsuda saab, tões ja vaimus, nii
nagu asjaarmastajal. . . ? Iseasi veel, jah,
kui amet. On ameteid mida imelikumaid!
Esimese hooga pistiski ametisse tagasi.
Tormab kohale — ja palun väga: röövli-
kontori aknad laudadega kinni, ukse-
obadus ees, malts mehekõrge lokkab
trepivahe. Nahkhiired ripuvad uluall.
Võtnud mees lõpuks laanepõhja krundi.
Põletanud alet, raiunud talu üles. Seina
äärde külvanud saialilli. Kolmteist pör-
sast ostnud Rakvere laadalt. Räägib
nüüd kotsu-kotsu-kotsu, põssa-põssa-
põssa. Ja läheb ees. Sigudikud järel,
sabad seljas nagu e-tähed. Nagu pisike-
sed kirja-eed.

KAS KUSKIL KORRALDATAKSE VÕIDUJOOKSE SIGADELE!

Jah, Saksamaa Liitvabariigis Lüneburgis. Siia
on ehitatud eriline 50 m pikkune tarastatud
jooksurada. Treenitud «sportsead» peavad
läbima selle vahemaa kaks korda, edasi ja
tagasi. Peremeestel lubatakse oma lemmikuid
ergutada hüüete ja väikeste laksudega. Viits
kasutamine on keelatud.

KUI PALJU KASSE ON MAAILMAS!

Prantsuse Teaduste Akadeemia andmetel elab
praegu kogu maailmas nelisada miljonit kii-
sukest. 55 miljoni kassi koduks on Ameerika
Ühendriigid, 30 miljonil kassil aga Indoneesia.
Kuid näiteks Peruus pole neid koduloomi
üldse, kasse ei armastata ka Lõuna-Aafrika
Vabariigis.

KUI KAUGELE HÜPPAB KÄNGURU!

Kängurul on pikad ja tugevad jalad. Kiirel
jooksul ja hüppel kasutab ta toetuspunkti-
na ka oma tugevat ja lihast saba. Känguru
võib joosta kuni 30 km tunnikirusega, lühikese
maa võib ta läbida isegi kiirusega 50 km tunnis.
Känguru hüppab 5 korda kaugemale oma keha-
pikkusest. Hüpe võib ulatuda 10 meetrini.
Kängurud on rahulikud ja sõbralikud loomad.
Kuid endid kaitstes võivad nad isegi ohtlikud
olla. Kaitseasendis toetub känguru oma tuge-
vale sabale ja lööb vaenlast tagajalgadega.
Jalgade löök on nii tugev, et känguru võib
surmata ennast ründava koera.

Ühel ilusal suvepäeval

...läksime kogu perega ujuma. Järv säras meile vastu. Ka meie peegelpildid olid kenasti näha.

Kõige esimesena proovis veesoojust isa: üks, kaks, kolm, ja juba ta ujuski. Ainult peanupp paistis vee peal, kuid varsti ei näinud ma sedagi. Nüüd võttis järje enda kätte ema. Ka temal tuli kõik ilusasti välja. Ema hakkas mind ka vette meelitama. Kui jube! Esiteks pistsin vette oma parema jala ja seejärel vasaku. Aeglaselt liikusin mööda musta põhja. Äkki ma karjatasin — minu varbaid hammustas keegi! Kes see oli? Hai? Kas tõesti tema, see meredeookeanide hirm? Kuidas ta siia sai? Kutsusin vanemaid appi. Kuidas ma siis kartsin! Ainult sõna «siin» tuli mul suust. «Mis asi on siin?» küsis isa pead veest välja pistes ja purskas valjusti naerma. Krahmasin isa kaela ümbert kinni ja ütlesin: «Ja mina arvasin, et hai!» «Ah, sa naljatilk,» ütles ka ema ja ujumine sai uue hoo.

PILLE PURRE, Pärnu 6. Keskkooli I klassi õpilane

...arvas isa, et aitab siin mere ääres magamisest! Ta ütles, et läheme parem Leningradi. Seal on palju ilusaid ja huvitavaid kohti vaadata.

Sõitma hakkasime öösel. Hommikuks olime kohal. Auto panime parklasse. Esimesel päeval sõitsime metrooga ringi ja olime väga vaimustatud. Ühel tänaval oli väga palju kunstnikke. Meie isaga lasime ennast ka joonistada. Kaidi ja ema ei tahtnud. Nemad jalutasid sel ajal ringi ja vaatasid, kuidas joonistatakse. Lõpuks Kaidi ka nõustus ennast joonistada laskma, kui isa lubas talle igasuguseid pudinaid osta. Seal oli ka neegreid joonistamas. Pärast käisime laevaga sõitmas. Öhtul sõitsime linnast välja ööbima.

Teisel päeval käisime Talvepalees. Seal oli palju vaadata ja imestada. Käisime terve päeva ringi ja ikka ei jõudnud kõike ära vaadata. Mulle meeldisid kõige rohkem maalid.

Meil jäi Leningradis veel palju nägemata, sest olime seal ju ainult kaks päeva. Isa lubas meid veel kunagi Leningradi viia.

KAIRI VÕSA, Viljandi 1. Keskkooli IIIc klassi õpilane

«Piimaandja» — joonistanud LAILA TALI Kingissepa Raj. PM

...kui me hommikust sõime, märkasime, et üks must loom lipsas küüni. Jooksime ruttu vaatama. Küüni põranda alt läks auk lauta. Väike naarits oli sealt lauta lipsanud.

Jäime küüni ukse peal seisma. Keset küüni põrandat oli mingi must asi. Läksime lähemale ja nägime, et see oli ahven — elus ahven. Väike naarits ei julgenud vist suurt kala edasi vedada ja jättis selle sinna. Jooksime kalaga ruttu tупpa. Meie kassid said väga hea hommikusöögi.

KARIN RUUKEL, Kilingi-Nõmme Keskkooli IVa klassi õpilane

Tänavuse peaaegu lumeta talve järel olid toominga pungad roheliseks pakatanud juba märtsikuus. Pärilähti läksid lehed juba aprillis, sel ajal, kui metsaalune kõige rikkalikumalt kirendas kollastest ja valgetest ülaseõitest. Kui ülaste aeg läbi sai, tekkisid toomingaokstel valged õiekobarad. Algul põõsa allosasse, siis kõrgemale.

Aeg, mil toomingas end üleni valevasse õievahtu ehib, on piiriks kevade ja suve vahel. Nüüd metsas jalutades tunned sõõrmetesse kandumas tugevat magusat hõngu toomingat nägematagi. Siis ütled endale: «Nii, sedapuhku on suvi jälle käes!» Mõned inimesed on siis toominga õitest nii vaimustatud, et murravad suuri oksasülemeid ja viivad neid koju vaasi. Hommikul ärgates tunnevad nad, et pea on raske ja tuikab. Põhjus on selles, et umbsesse toaõhku eritub õõ jooksul õitest liiga ohtralt aineid, mis inimesele tervislikud pole.

Õiekobarad ei lõhna mitte selleks, et meelitada inimest, vaid selleks, et meelitada putukaid, kes õisi tolmeldavad. Kui putukad on õitel käinud ja sinna veidi õietolmu maha jätnud, saavad õitest areneda viljad. Putukad on toomingale eluliselt vajalikud. Aga putukariigis on ka niisuguseid liike, kes toomingale põrmugi kasulikud pole. Tuntuim neist on võrgendikoi.

Kord ühel suvel olin tunnistajaks, kuidas keset taluõue laiuv uhke toomepuu kattus otsekui ämbliku-võrguga. Kogu võra mähkus päevpäevalt aina tihedamasse inetusse halli loori. Loori sakutades võis näha, kuidas selle sees kukkusid sebima kaheksajalgseid olevused. Mida enam laienes loor puu võras, seda enam kahanes seal leherohehus. Juuniku lõpuks oli vana puu raagus. Talu peremees oli mures: «Kas nüüd on toomingas surnud?»

Pildistanud HENDRIK RELVE

TOOMINGAS

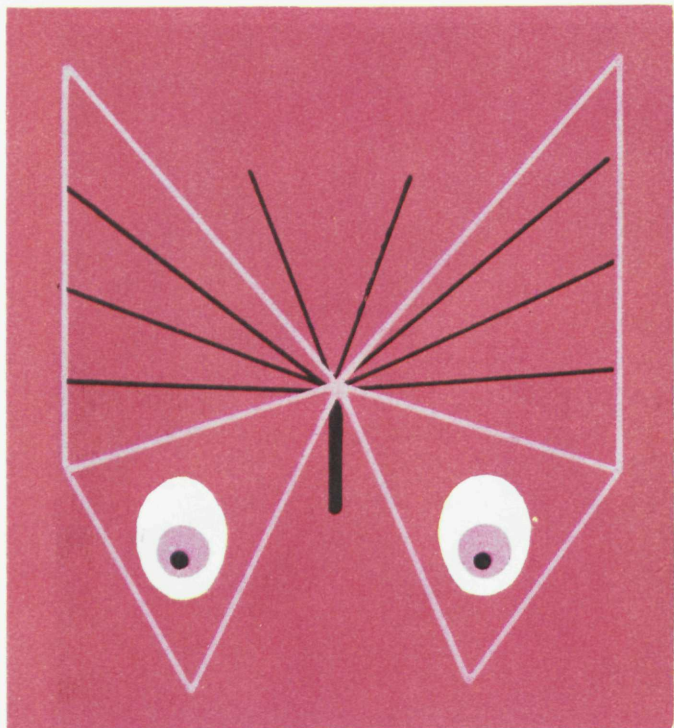
Seda siiski ei juhtunud. Rüstajad taltusid südasuveks ja puu jõudis kasvatada endale uue lehekuue. Olendid, kes puu paljaks söid, olid toominga võrgendikoi röövikud. Suve keskel moondusid nad väikes-teks hallikirjuteks liblikateks, kes lendasid otsima uusi põõsaid, kuhu muned munad.

Toomingal, mis saab rahu areneda, valmivad augustis mustad marjad. Marjade maitse on meeldiv, aga iseäralik. Need teevad suu paksuks. Kui marju palju süüa, jääb kõht kinni. Toomingamarjad ongi tuntud apteegirohi kõhulahtisuse puhul.

Toomingale endale on vaja, et marju neelaksid linnud. Marja keskel olev paksukestaline seeme rändab linnu kõhus uude kasvupaika ja läbib linnu soolestikku vigastamatult.

Toomingat teiste puude-põõsaste seast ära tunda on lihtne. Ka siis, kui pole parajasti õite või marjade aeg. Tarvitseb vaid võtta lehetükk, seda sõrmede vahel hõõruda ja nuusutada. Kui puu on raagus, siis võib nuusutada kooretükki. Toomingas lõhnab üleni ühtviisi. Tugevalt ja omapäraselt. Nii, nagu võib lõhnata üksnes see puuliik.

HENDRIK RELVE

Joonistanud HELI VEIGEL

Niidist pildid

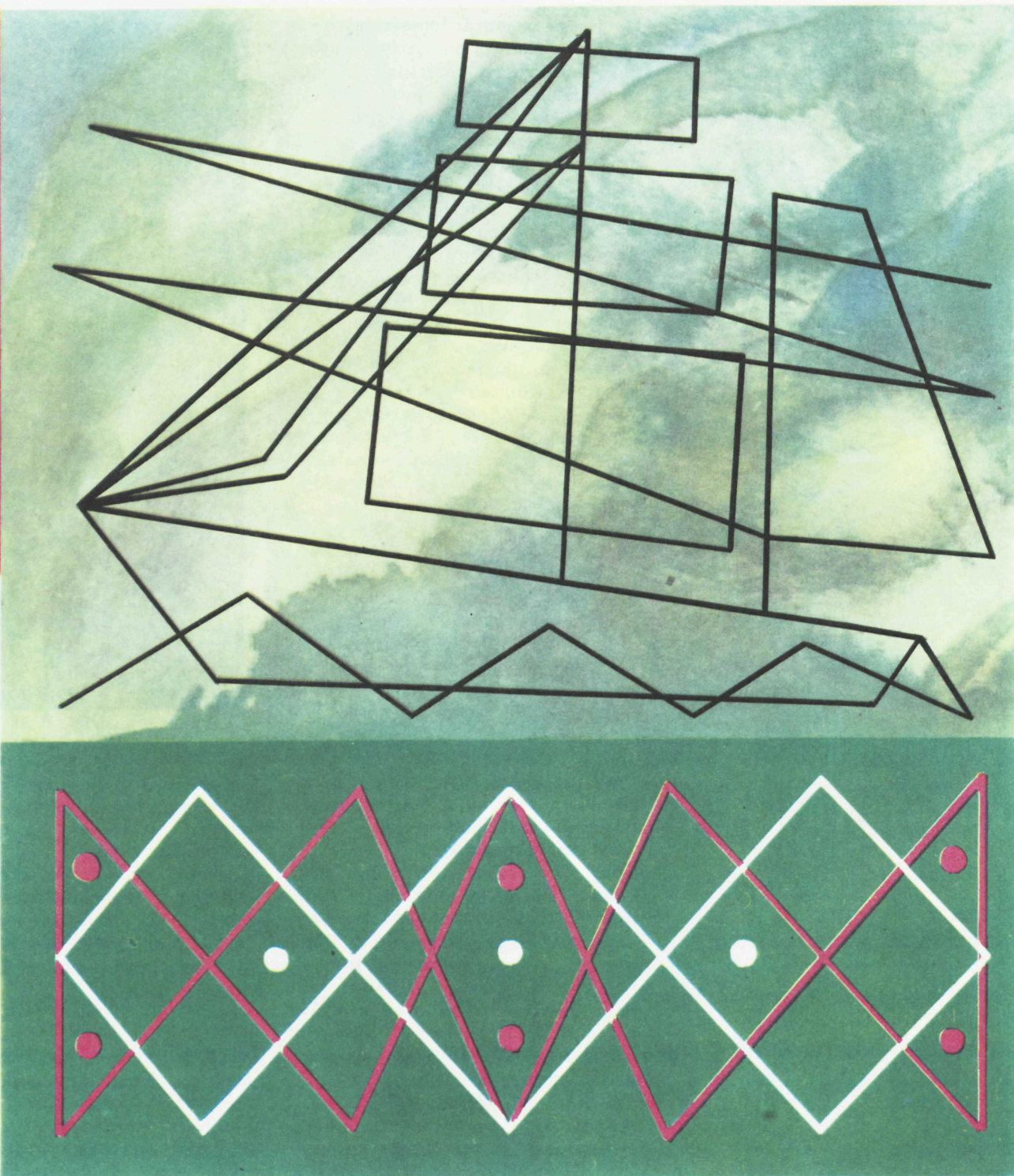
Võta tühi kommikarp või papitükk. Karbi kaas või papitükk värviga guaššvärvidega või kleebi neile peale värviline paber.

Pilt joonista enne valgele paberile (ainult sirgete joontega) ja siis kannna see nõelatorgetega kujundi nurkadesse karbile või papitükile üle.

Torka karbikaanele jäänud aukudesse nõõpnõelad. Nende vahele vii niit nõnda, et tekiks soovitud kujutis. Alustades ja lõpetades too niit nõela abil kaane tagaküljele.

Papitükile pilti õmmeldes pista nõel aukudest läbi. Õblemiseks kasuta lõnga või peenikest paela.

Piltidele võid õmmelda nõõpe, kleepida värvilisi kujundeid.

Järvamaa

Järvamaa rahvariided kuuluvad Põhja-Eesti rahvarõivarühma. Harju-, Järva- ja Virumaa rahvariidel on palju sarnasusi. Kõige iseloomulikum Põhja-Eesti rahvarõivaste erijoon on see, et naised kandsid varrukate särki, mille peale tõmbasid varrukatega pihakatte — käised.

Teine tähtis iseärasus on omapärane lillkiri, mis arenes häärasrahva rõivastuses kasutatud baroksest tikandist. Järvamaal oli viljakas põllumaa ja tugev majandus. Seepärast toimus siin üleminek linnamoole 19. sajandi teisel poolel kaunis kiiresti. Põhja-Eestis kodunesid

IDA-JÄRVAMAA

esimesena ja levisid siit mujalegi mitmed moerõivastusega seotud nähtused — meestel põlvpüksid, naistel pikitriibuline seelik, potisinised villased rõivad jne.

JÄRVA-JAANI

ANNA

JÄRVA-JAANI

